

Iz življenja in sveta

Nevidni robot

Fotoelektrično oko

Pojav, na katerem temeljijo naše fotoelektrične stanice, je kot prvi opazoval že početnik brezžične telegrafije Heinrich Hertz, toda šele raziskovalec dr. W. Hallwachs ga je pravilno razložil kot pojav, pri katerem se svetlobni žarki, ki vpadajo na določena telesa, spreminjajo v električni tok. In sicer je ta tok

tem močnejši, čim bolj žarka je svetloba. Seveda pa se Hallwachu tedaj še niti od daleč ni sanjalo o tem, kakšne uporabne možnosti tičijo v takšnih svetlobno električnih stanicah, ki so najbolj razširjene med njimi danes precej podobne cevem za radio in ki so po svoji velikosti različne tako, da ene niso večje od lešnika, druge pa dosežejo velikost melone.

Fotoelektrična stanica je postala v naših dneh najzanesljivejši in najbolj množični robot. Z njo merimo svetlobo (n. pr. v fotografski praksi), odpiramo gumbe, smotke in fizolova zrna, prižigamo ob določeni uri avtomatično svetilke celih mestnih četrti. Fotoelektrične stanice odpirajo in zapirajo težka vrata, varujejo človeške imetje pred požarom in vlomom,

odpirajo snovi po njihovih barvah, preštevajo zvezde tam, kamor ne sega več človeško oko in najboljše teleskopi.

Na vratih garaže sta nameščeni dve, tri stanice. Zrcala na vratih odbijajo nanje svetlobne žarke bližajočega se avtomobila. V istem hipu se vključi električni tok, ki poveni elektromotor in ta odpre vrata. Na podoben način se odpirajo v ameri-

ških rudnikih vrata, n. pr. ob bližanju huntu. V ladijskih prostorih so postavljene stanice, na katere neprestano sijejo žarnice. Če dim oslabi svetlobo teh žarnic, se spremeni intenziteta električnega toka v stanicah, to sproži napravo, ki signalizira požar. Trezore denarnih podjetij čuvarjo tudi fotoelektrične stanice. Nevidni svetlobni žarki ki prečkajo hodnike, padajo na te stanice in vzdržujejo v njih električni tok.

Vlomilec, ki preseka s svojim telesom takšen žarek,

ustavi tudi tok, v istem hipu se sproži alarmna naprava, nevidna filmska kamera, ki fotografira vlomilca, in aparat, ki požene proti njemu val dušičnega plina. Čuvajem, ki pritečejo na samodelni svarilni znak, je malenkost zvezati onesveščenega zločinca.

Ker različne barve različno učinkujejo na fotoelektrično stanico, nam ta koristi tudi za

avtomatično odbranje enakobarnih predmetov

in snovi. Človeško oko ni nikoli tako natančno za najmanjše barvne odtenke kakor stanica. Tako uporabljajo v modernih bolnišnicah te stanice za merjenje količine rdečih krvnih teles. Tako preizkuša fotoelektrična stanica tudi razne materialije, kar bi bilo za same človeške čute včasih silno težko ali pa naravnost nemogoče.

Fotoelektrična stanica je potemtakem res moderno »oklo za vse«.

Mali državnik ušel veliki smrti

Avstrijski kancelar dr. Dollfuss, na katerega je bil v torek popoldne vprijet izjalovljen atentat

Mesečina prižiga žarnice

Izumitelj Marconi je te dni obiskal Chicago, kjer so ga sprejeli z velikanskimi častmi. V njegovo počaščenje so prižigali električne žarnice na svetovni razstavi s pomočjo mesečine, ki so jo prenašali iz Florence. Iz florentinske zvezdarne Arcesti, kjer je slovit Galilei preživel zadnja leta svojega turobnega življenja, so naravnali z daljnogledom velikega astronoma žarke na fotoelektrično stanico, ki je sprožila električni vzgib, ki so ga oddali najprej v Rim, od tam pa s kratkimi valovi v Ameriko, kjer so ga vključili v električne naprave čičaške razstave. Žarnice so se prižigale točno po napovedanem programu.

Kdo je odkril radirko?

V starih časih niso ljudje poznali radirke. Napake ali madeže na papirju so odrgnili z nožcem. Potem se je v ta namen Cenini (okrog l. 1400) posluževal kruhove sredice. Radirka, kakršno poznamo danes, je stara šele poldrugo stoletje. Na njeno uporabo je prvi opozoril angleški prirodoslovec Josef Priestley, ki je odkril, da je rabil kavčuk v slične svrhe izdelovalcu instrumentov Edvardu Nairneju. Pariska Akademija znanosti na hrani zapiske, ki pravijo, da je prinesel radirko med civilizirane narode Portugiz Joao Hijačint Magalhaens, pravnik slovitiga morjeplovca. V Parizu se je radirka prvič pojavila l. 1775. Imenovali so jo »peau de nègre«. Tedanje radirke so bile seveda drage in so si jih mogli nabaviti le imovitejši ljudje.

Puding v Franciji

Francoska Akademija se je pred kratkim na dolgo in široko bavila s problemom, ki spada prav za prav v področje gastronomije. Šlo je za to, ali naj se sprejme beseda »puding« v slovar ali ne. Pri tem so prišli debaterji do zanimivih zaključkov, da vladna francoskih jelovnikov v pogledu pudinga vse prej nego enotna pisava. Eni pišejo besedo po angleško, drugi po francosko, tretji po svoje. Končno so se le zedinili na to, da se sprejme beseda v slovar tako, kakor jo pišejo Angleži, namreč »pudding«. Nekateri debaterji so se mimogrede pritoževali, da francoska kuhinja ne zna pripraviti okusnega pudinga.

Zveza nesrečnih zakoncev

V Avignonu v južni Franciji obstoji »Zveza nesrečnih zakoncev«, ki je navzlic svojem nenavadnemu imenu povsem resna in celo koristna ustanova. Zveza ima dva oddelka, ki sprejemata vsak po enega člana iz kakšnega nesrečnega zakona, tako da se moreta v družbi z enakimi nesrečniki razgovoriti o svojih krizih in težavah, ne da bi prišla skupaj. Baš ti razgovori v družbi sotrpinov dajejo posameznikom pogum in priliko za spoznanje, da njih zakon še ni najslabši na svetu in že po kratkem času izstopita običajno oba zakonca iz društva kot ozdravljenca, ki bosta svoje zakonske križe prenašala v bodoče z večjo ravnodušnostjo, če se jih ne bosta celo popolnoma odkrižala. Za nadomestilo po izstopitvi članov ni društvo nikoli v zadregi, kajti ni ga skoraj zakonca, ki bi ob svojem času prehodno ne postal »nesrečen«. Vsek, ki hoče vstopiti v društvo, pa mora imeti dve predavanji in sicer »O dobrih lastnostih mojega zakonskega druga« in o »Motivih, zakaj sem napram svojem zakonskemu drugu slab?« Društvo prireja poleg tega redna predavanja, na katerih govore strokovnjaki o raznih problemih naravoslovja.

MNOGI NE VEDO...

da vodi netopirje v letu pred vsem njih tenki sluh in da se izognejo trčenju s kakšnimi predmeti zaradi zračnih valov, ki se odbijajo od teh predmetov.

da pripravljajo za preizkušnjo strešnega materiala umetni dež, mraz, vročino in sonce;

da se novovrstne pogreznjene železniške zapornice dvignejo ob bližanju vlaka v svarilo najprvo za kakšnih deset centimetrov, potem pa popolnoma;

da leži 92 odstotkov svetovnih velemet (z nad 100.000 prebivalci) na severni poluli.

Odmevi iz Nemčije

Samo odstavek...

»Danes vemo zagotovo: Velika vojna je bila samo odstavek v nastajanju našega naroda. Na njej se je podzavestno gradil duhovni, duševni in moralni svet današnjega mladega nemškega človeka, ki vidi v narodnem socializmu vero in zavest« (Major K. Hesse v listu »Völkischer Beobachter« od 1. oktobra t. l.).

Možima prava

Državni minister dr. Goebbels je dejal na proslavi 50 letnice Niederwaldskega spomenika: »Še se najdejo ljudje, ki pravijo, da se ni v Nemčiji nič spremenilo. Za te bi bilo dobro, če bi si ogledali reči поблиže v koncentracijskem taborišču...«

Svet strmi

Alfred Rosenberg, šef zunanje političnega urada nar. soc. stranke je pripomnil v intervjuu, ki ga je imel z njim francoski publicist Jules Sauerwein in je izšel v listu »Paris Soir«: »Ljudje so si doslej predstavljali vsako revolucijo v zvezi z divjimi izgrebi. Zato vsi strmi, ko vidijo, da se to v Nemčiji ni pojavilo.« Zares, nad to izjavo strmita laik in poznavalec razmer.

Arijske neveste

Vodstvo rajhovskega urada za preskrbovanje dela je izdalo okrožnico, ki pravi, da je državnim uradnikom dovoljena ženitev samo v primerih, ko morejo dokazati da so si izbrali nevesto iz arijskih vrst.

Bog je zopet z njimi

Novi pruski orel s kljukastim križem na prsih

Infekcija pri poljubljanju

V Washingtonu je umrla neka 66 letna ženska na posledični infekciji, ki jo je dobila pri poljubljanju svojih vnukov. Dve vnukinji sta obiskali babico, ki je šla z njima na izlet, kjer sta vtrgali in povžili nekaj strupenih jagod. Pri otrokih so bile posledice zavžitja malenkostne, povzročile so samo precej visoko temperaturo, ki pa je kmalu uplahnila. Nasprotno pa je postal za babico usoden poljub, ki ga je dobila od otrok pri slovesu. Zbolela je na posledičnih hudega zastrupljenja in mu je nekaj dni podlegla.

S črevi v rokah k zdravniku

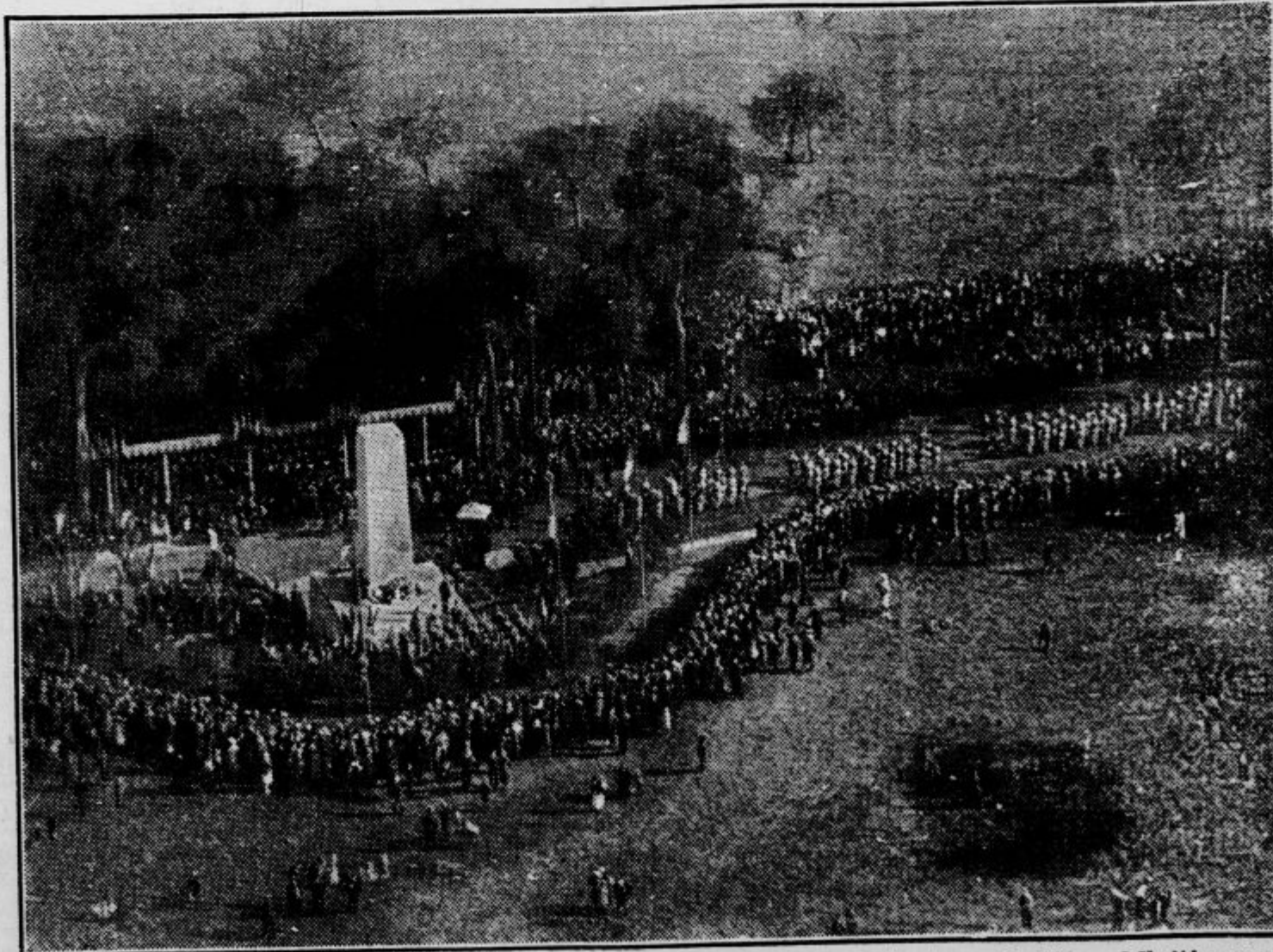
V avstrijskem Hochschaidu so se te dni sporekli, stepli in porezali trije pretepači. Ranili so si roke, eden izmed vročekrvnežev pa je dobil tudi nož v trebuh. Rana je bila tako široka, da so mu izkipela čreva. To pa ga ni oviralo, da ne bi vzel črev v lastne roke in jih nesel 20 minut daleč do najbližjega zdravnika, ki je ranjenca obvezal ter ga dal odvesti v bolnišnico, kjer dvomijo, da bi okrevljal.

Robci iz kovine

Pariska moda je odkrila kovino, iz katere bodo lahko izdelovali žepne robce. Gre za paladij, kemičen element, ki spada v vrsto platine ter so ga odkrili l. 1802. in ga imenovali po planetoidu Palasu.

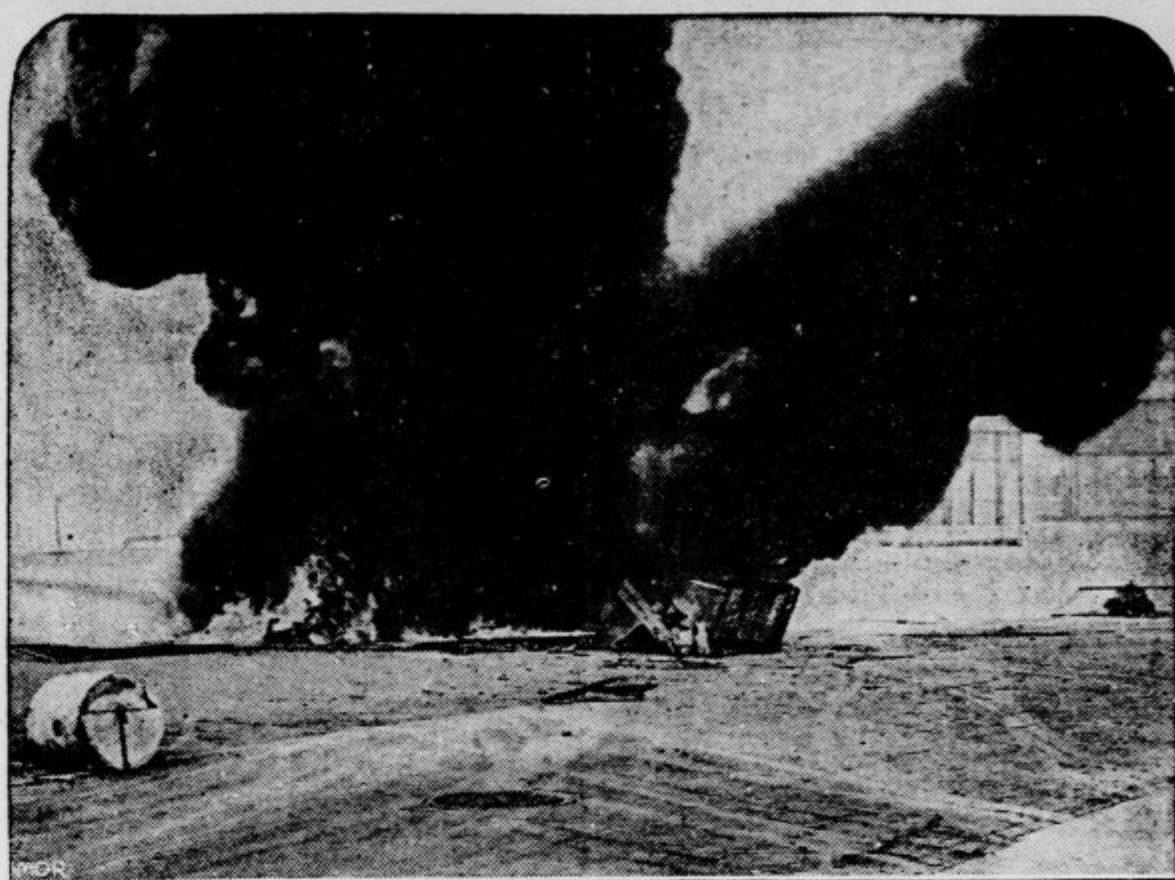
Paladij se da zaljati v tanke lističe, ki so lahki kakor puh. Ker se paladij veže s srebrom in drugimi plemenitimi kovinami, ima v ženski modi nedvomno bodočnost.

Spominska svečanost v Beauvaisu

V nedeljo so odkrili v Beauvaisu spomenik žrtvam letalske katastrofe angleškega zrakoplova »R 101«. Odkritju so prisostvovali ogromne množice ljudstva, v imenu francoske vlade je bil navzoč ministrski predsednik Daladier, Anglijo pa je zastopal Mac Donald

Katastrofalen konec rekordnega podviga

Italijanski general de Pinedo, ki se je pripravil na nepretrgani polet iz New Yorka v Bagdad, je pri startu zgorel. Slika pretresljivega trenutka, ko je bilo letalo v plamenih, je prišla šele zdaj iz Amerike v Evropo

Kopališče preporoditelja Turčije

Obnovljeno letovišče bizantinskih cesarjev

Kemal-paša, ustanovitelj moderne Turčije, je strasten prijatelj vode. V svoji vili v Ankari ima kopališče, za katero bi ga zavidala vsaka hollywoodska filmska zvezda. Nekoliko kilometrov od svoje znamenite vzorne farme je dal v malem upodobiti Crno in Marmarsko morje in Ankarčani prihajajo tja v velikih množicah na nedeljski oddih. A Kemal-paša je ustvaril tudi moderen kopališki in zdraviliški kraj. Pred tremi leti si je ogledal gričevito ozemlje okoli Jalove, kjer sta se že cesar Konstantin in njegova žena Helena kopala v vročih vrelih. Tudi poznejši bizantinski cesarji in odličniki so imeli tu svoje »mendonoz« kopališče in shajališče. Pozneje je Jalova polagoma propadla. Kupolaste kopališke zgradbe in mramorni bazen so se ohranili kot na pol razvaline.

Ko si je Kemal ogledal te žalostne ostanke prošlega sijaja, je odredil s svojo znano energijo, da morajo vse to po-

praviti, obnoviti in preurediti v šestih mesecih. Tako se je tudi zgodilo. Med drugim sta se dvignila iz tal velik, moderen hotel in počitniški dom za gazija. Danes je Jalova že davno novodobno kopališko in zdraviliško mesto. Kopalna sezona traja 6 mesecev, zdravilišče, ki ga vodijo domači zdravniki in ki ga obišče letno 1000 bolnikov, dobiva državno subvencijo. V treh letih so odvzeli tu gozdu 8 km dolgo in 3 km široko ozemlje, ki je z visokim zidom ločeno od gozdovja, v katerem živijo še medvedi. To ozemlje se je spremenilo v vrt in park. Tlakovane poti vodijo čez obrasle griče, vsepovsod so cvetlični nasadi in vodometi. Vreli so radioaktivni in imajo 60 stopinj vročine.

To je Jalova, v kateri prebije gazij s svojimi ministri poletne počitnice. Često ga tedaj vidiš brez klobuka in v kopalni obleki z njegovim spremstvom na šetalšču.

DOBRO JE, ČE VEŠ...

da je zbežal italijanski boksar Primo Carnera iz Amerike pred svojimi upniki na ladji »Conte di Savoia«, na katero ga je skrivoma prekradl neki vlačilec;

da so našli v severni Angliji doslej neznan sliki slikarja Holbeina, po vsej priliki portret Henrika VIII;

da je obhajal glavni urednik »Lidovih« »Novin« K. Z. Klima te dni petdesetletnico rojstva;

da bo avstrijska pošta uprava zaradi štedljivosti odpustila 700 nameščencev. Pred kratkim je postavila na cesto že 800 uradnikov;

da so morali prepeljati francoskega državnika Herriota zaradi poslabšanja njegovega zdravstvenega stanja v bolnišnico; da je boksar Young Stribbling, ki se je bil ponesrečil na avtomobilskem izletu in so mu morali odrezati nogo, umrl zaradi prevelike izgube krvi;

da je v Berlinu nad 30.000 praznih stanovanj, hišni posestniki pa imajo rajši prazne hiše, kakor da bi znižali najemnino;

Če rečemo!

najlepše in obenem najcenejše oblačil gospode trdka DRAGO SCHWAB pritrjuje vsakdo, zlasti sedaj je izbira blaga in oblek velika, cene pa so doslej najnižje stanje.

Boj med peki zaradi rogljičkov

V Budimpešti je izbruhnil med peki hud konkurenčni boj zaradi rogljičkov. Peki jih prodajajo po 6 fillerjev kos, konkurenti pa so jim nastavili nož na vrat s tem, da so potisnili ceno na 2 in pol fillerja. Peki seveda protestirajo proti takšni metodi in kličejo na pomoč vlado, da bi zaščitila njihove koristi.

Božica zrakoplovstva

Pri hitrostnih zračnih dirkah v Los Angelesu je to dekle izročilo zmagovalcu trofejo zmago

ANEKDOTA

Švedski kemik Berzelius je bil v zasebnem življenju prav tako skromen kakor med svojimi učenimi tovarisi. Eksperimente je delal v laboratoriju, ki je bil podoban kuhinji. Imel je tudi asistentko — zvesto služabnico Avgusto. Nekoč je vprašal neki obiskovalec Avgusto, kaj prav za prav dela njen gospodar. »Veste,« mu je odgovorila služabnica, »on kuha in vari, potem zlije izvarek v veliko steklenico, iz te ga preceja v manjše posode in na koncu pridem jaz in odnesem vse v smeti.«

VSAK DAN ENA

Služkinja budi boksarja: »Ena, dve, tri, štiri, pet, šest...«

